

fiionens Betænkning kom til Ministeren, gjorde han endnu et Skridt tilbage og forværede Kommissionens Forslag yderligere, idet han drev det videre ud i Retning af at skaffe Arbejdskraft. Saaledes kom Sagen til Udvalget. Udvalget gif nu et Skridt tilbage i Retning af det Udgangspunkt, som Rigsdagsudvalget i sin Tid stod paa. Det har igen taget væsentligt Hensyn til Landarbejdernes Tarv, og mindre Hensyn til Arbejds-kraften. Denne Bevægelse fremad, ad den gode Vej, har været mig en overordentlig Tilfredsstillelse, og jeg tror, at man skylder Udvalget Tak derfor. Jeg haaber heller ikke, at Udvalget vil nægte, at jeg, uagtet jeg havde et principielt andet Syn paa Sagen, loyalt har deltaget i Udvalgets Arbejde.

Mit Standpunkt, som det fremgaar af Betænkningen og det stillede Vædringsfor-slag, er, som sagt, egentlig ikke noget nyt. Ærede Medlemmer, der have beskæftiget sig med denne Sag, ville vide, at dette Standpunkt er kommet frem fra forskellige Sider. Det blev væsentligt udtrykt i det Lovforslag, der blev indbragt af det ærede Medlem for Sorø (P. Christensen), og det daværende ærede Medlem for Ringsted (Lauridsen). Det kom ogsaa frem i et af det ærede Medlem for Ribe Amts 2den Valgtreds (Bluhme) indbragt Forslag. Og ser man hen til Pres-sen, vil man finde, at en af Vensires dyg-tigste Journalister, en af dets dygtigste Mænd paa dette Omraade, nemlig Wilhelm Vassen i Aalborg, har udgivet en lille Bog, der hedder „offentligt Fæste“, en Bog, som jeg for Næsten vil anmode ærede Medlemmer om at læse, for saa vidt de ikke have læst den. Han hævdter deri det samme Standpunkt. Disse Forslag og disse Mænd ere altsaa komne til den samme Erkendelse, som Social-demokratiets Kongres i 1888 slog fast, nem-lig, at Selveje under de nuværende Forhold bliver mere og mere uheldigt, og at den, der sidder i den lille Bedrift, det være nu i Landbruget eller hvor som helst ellers, har meget vanskeligt ved at staa sig, idet Kapi-talisten paa saa mange Maader æder sig ind i hans Forretning og lidt efter lidt tilegner sig Udbyttet af hans Arbejde, uden at han paa nogen virksom Maade kan værne sig derved. Det gælder navnlig hver Gang en Ejendom skifter Ejer, enten ved Døds-fald, naar der skal skiftes, eller paa anden Maade, at saa ender det gerne med, at Kapi-talen tager et dybt Greb ind i Ejendommen, at Ejendommen bliver mere belastet med Prioriteter, at den Afgift, vedkommende Ejer har at yde til Kapitalen, bliver større og større. Det kan gaa for den første Ejer, naar han gaar ind til en saadan Ejendom

med en nogenlunde tilstrækkelig Kapital, saaledes at han kan magte Forholdene. Selv for ham kan det imidlertid komme til at knibe, naar uheldige Konjunkturer komme til. For hans Eftermænd vil det, naar der skal skiftes, i Reglen vise sig, at den, der kommer til at sidde tilbage med Ejendommen, kommer i Gæld, kommer — gennem en Bank eller et andet Pengeinstitut — til at skyldes til Kapitalister, der saaledes tage Udbyttet af hans Arbejde. Derved bliver Forholdet i Virkeligheden det, som det ogsaa er ind-rømmet af de Mænd, jeg har nævnt, og som ikke staa som mine Partifæller, at Selveieren mere og mere gaar over til at blive en Slags Jorpagter for Kapitalisterne, en Jorpagter, som i det Øjeblik, han ikke kan yde, hvad der fordres af ham, bliver sat ud af Ejen-dommen, medens de virkelige Ejere, Kapi-talisterne, indsætte en anden, som de mene kan yde det Udbytte til dem, som de forlange. Derved bliver hele dette Selvejeshystem usif-feret for den, der er Ejer, og af den Grund forkasteligt. Af disse Grunde er det jo, at man fra flere Sider er gaaet over til at mene, at man maa ind-paa et andet System, og navnlig gælder dette vel over for de Folk, her er Tale om, disse Folk, for hvis Vedkommende man ikke tør regne paa, at de gaa kapitalstærke ind til deres Ejendomme; tværtimod ville de, naar de gaa ind til dem, kun være i Besiddelse af deres Arbejdskraft og Arbejds-dygtighed, men ikke af nogen Kapital. For disse Mænd, som intet eje, naar de gaa ind til en Ejendom, hvoraf de kun eje lige det yderste, nemlig den ene Tiendedel, me-dens de ni Tiendedele ikke ere deres, for dem vil et System som det, jeg har frem-stillet i mit Vædringsforslag, efter min og fleres Opfattelse, være heldigere end at saa Ejendommen til Selveje. Der følger jo de samme Fordele med som ved Selveje. Naar en Mand sidder som Bruger ved et saadant Jordbrug, som her er Tale om, vil han jo sidde lige saa selvstændig — og endda et godt Stykke til, tror jeg at turde paastaa — som om han ejede det. Saa længe han opfylder de Pligter, der paahvile ham over for Samfundet, og som han har paataget sig ved Overtagelsen af dette Brug, Pligter, som man selvfølgelig maa søge at gøre saa rimelige som muligt, saa længe sidder han selvstændig paa Ejendommen med fuld Raa-dighed over den, og han sidder mere betryg-get, end om han ejede den, idet han ved, at ud af dette Husmandsbrug, hvoraf han skal hente Erhverv til sig og sin Familie, vil det ikke være muligt for nogen Kapitalist at flytte ham. Han kan naturligvis stifte en